

erdőkihasításnak a község számára nincsen alapja, hozzátéven: mi-kép ők mindhárman úgy az illető becslések alapelveire mint azok és a többi számítások módjára, végül a nyert eredményekre nézve is tökéletesen egyet értenek, mit sajátkezü névalírásaikkal bizonyi-tanak.

A szál- és sarjerdő termés aránya.

Közli Bedő Albert.

Nem egyszer kísérték meg a szál- és sarjerdő termésének arányát viszonyszámokkal kifejezni, de mind annyiszor olyas va-lami meghatározásához fogtak, mely egyáltalában meg nem hatá-rozható s elfeledték, hogy a szál- és sarjerdő üzemnél nem csak az azokat feltételező viszonyok, hanem magát az erdőt alkotó fanemek is egymástól mennyire különböznek, mert ha még a legfőbbet, a termőhely különféle sajátságait tekintetbe nem vesszük is, még akkor is egymástól nagyon eltérő eredményekre kell jutnunk, ha elgondol-juk, hogy minő különbség van azon fák növési kifejlődése közt, melyek a sarjerdő-üzemre alkalmasok.

Némely fáink a természetől nyert sajátságuk folytán már kora ifjúságukban lassú növéssel bírnak s husamosb idő elteltét kíván-ják, míg bizonyos nagyságra jutnak, ha pedig egyszer az ily kort elérték, akkor növekvésük tetemesen gyarapodik s aztán huzamosb ideig is kitar. Mások mindjárt az első években gyorsan felhajta-nak, de növekvésük is majd ennek megfelelőleg annál hamarabb csök-keni kezd. A túlevelűek közül az előbbienekhez tartoznak a lúcz- és jegenye fenyő, az utóbbiakhoz a veres erdei- és fekete fenyő.

E szerint a dolog természetében rejlik, hogy azon fanemeknek, melyek az első években lassan nőnek, növekvésük azomban kitar-tóbb, magasabb korig kell fenntartatniok, hogy ugyan azon ártag-növedéket adják, mint azok melyek ellenkező növekvést mutatnak.

A lombelevelűek közül a bükk, gyertyán s valamennyire a szil is növekvési viszonyukat illetőleg a lúcz- és jegenyefenyőhez hasonlíthatók, míg a jávor, kőris, nyár, éger, nyír, fűz s némileg a tölgy is inkább az erdei- és vörösfenyőhöz közelítenek. A bükk,

gyertyán és szil szintén későre növekednek s csak ha korosabbakká lettek kezdenek a növésben iparkodni, míg a jávor, kőris és éger kihajtásai s a nyár gyöksarjai gyorsan emelkednek.

Azért kedvelik a bükk és gyertyán sarjerdőknél a hosszabb fordát, mert ezek kevésbé alkalmasok cserje-üzemre, míg az úgy nevezett lágy-fás sarjerdőket hamarabb használhatjuk mert ezek növekvése hamarabb is hanyatlak.

A tölgy növésénél pedig azon eset van, hogy tősarjadékai sokkal gyorsabban fejlődnek mint a magról-kelt csemeték, hanem aztán növekvésük is csakugyan hamarabb megszakad mint emezeknek.

Az előbbeniekből folyólag tehát igen könnyen látható, hogy már csak azért se lehet a szál- és sarjerdők termései közt egy határozott viszonyt felállítani, mivel az azokat alkotó fajok nagyban is különböző növekvési sajátsággal bírnak.

Igy a bükköknél és gyertyánoknál azok lassu növése miatt, kevésbé találhatjuk a sarjerdőüzemet jutalmazónak, míg ez a jávor, kőris, tölgy, éger, különösen pedig a hárs és nyárfáknál fiatal korukban gyors növése miatt sokkal kedvezőbbnek tűnik ki.

Itt egyébiránt a fának még egy más sajátságát is tekintetbe kell venni, t. i. hogy mennyiben szükséglik azok hamarabb vagy később a megvigályozást, s a szerint a mint e szükségletök korábban vagy később áll be — kell választanunk rövidebb vagy hosszabb fordát, mert egész állabok növéseinek apadása mindig a vigályodásnál kezdődik. Minél hosszasan tarthatók az állabok teljes zárlatban, annál tovább tart a famennyiség szaporodása, s így annál hosszabb fordát is alkalmazhatunk, mint például a bükknél, a lúcz- és jegenyefenyőnél.

A vigályodás természetes következése a fák világosságai szükségletének, ezt igazolja azon körülmény, hogy ama fák melyek koronája a szomszéd törzsek ágaitól be van árnyékolva, ha ettől meg nem szabadítatnak később a tenyésztükre szükséges világosság hiánya miatt kivesznek; mely esetből már elég alappal lehet azon következtetést huznunk, hogy oly fáknál, melyek természeti tulajdonságaiknál fogva árnyékot kedvelnek, anélkül, hogy a fanövekvés csökkenésétől tarthatnánk, hosszabb fordákat alkalmazhatunk, mint amazoknál, melyek kiváló sajátsága a világosság mielőbbi teljes mértékben való élvezete, nemkülönben, hogy oly sarjerdő, mely

fényt kedvelő fanemekből áll, a szálerdőhöz hasonlítva előnyösebbnek mutatkozik, mint az olyan melyben kiválóan *árnyt kedvelő fák* uralkodnak, mivel a szálerdő fái magosabb korban vigályodván természetes következtül adják állabáik növekvésének hanyatlását, a mi azonban a sarjerdőben a forda rövidsége miatt nem történhetik. Az *árnyt kedvelő* fanemekből álló szálerdőknél azonban ez eset nem állhat be, mivel azok mint a sarjerdőben egyenlő zárlatban maradnak.

Leginkább látható ez a hárs, nyár és fűz sarjerdőknél, melyek 15—20 éves korukig rendesen teljes zárlatban maradnak, ha pedig a fa már valamivel vastagabb törzset nyert, akkor a vigályodás gyorsan reá következik, ezen eset a sarjerdőre alkalmas kemény fanemek közt leghamarább a tölgyeknél áll be, melyek beárnyékolt hajtásai csakhamar kipusztulnak, mi aztán a tölgy-sarjerdőknél az átlagnövedék rendkívüli hamar csökkenését vonja maga után.

A *szál- és sarjerdő üzem termésének viszonyát*, még azért sem lehet határozottan megállapítani, mert a sarjerdő termése még ugyan azon minőségű talajnál és ugyanazon fanemnél is igen különböző lehet. Sőt magának a sarjerdőnek növényi folyamata is annyira szabálytalan, hogy egyáltalában azt se lehet biztosan megmondanunk, hogy minő tartamu fordákat alkalmazunk.

Sarjerdő, melynek fanemei — mint az éger, nyír, tölgy, mogyoró és jávör — csak valódi tősarjak által ujulnak, s épen azért külön anya törzsszel birnak, igen nehezen lesz oly zárlatban tartható, mint az, mely nyár, fűz és szilfából, sőt többször gyertyánból is állván, folytonosan tartó gyöksarjak által ujbolitódik. Az egyes anyatörzsek közt levő hézagokat sem lehet magról kelt növények vagy homlányokkal kiegyenlitenünk, mert a tősarjak gyorsabb növéssel bírván ezeket csakhamar elnyomják.

A szerint tehát a mint a sarjerdő zárlata többé vagy kevésbé teljes, termése is nagyobb vagy kisebb mértékben lesz kedvező.

Továbbá a tősarjak növése is sokkal nagyobb mértékben eltérő egymástól mint a magról kelt növényeké, s nem csekély befolyással van a növés- és a később várható termésre nézve azon körülmény, ha vajjon a tősarjak mélyen a földből nőnek-e ki, s önálló gyökérzettel birnak-e, vagy pedig már korhadásban lévő anya törzsekből hajtottak fel.

Ha okosan akarunk számítani még azon kisebb vagy nagyobb veszélyeket se kell felednünk, melyekkel a szálerdőnek teljes zárlatban való tartása annak vágatási koráig jár, ha már t. i. a különféle üzemmódok valóságos, és nem a termési táblákból vett terméseit akarjuk egymással összehasonlítani.

Ily összehasonlításnál azután könnyen lehet azon eredményre jutnunk, hogy elvégre is könnyebben kivihető a sarjerdő teljes zárlatbani tartása mint a hosszú fordában lévő szálerdőé.

Elvitázhatlan igazság egyébiránt az is, hogy egy jó talajon fekvő sarjerdő — melynek fái nem csak hogy nagyobb törzsekké nőhetik ki magukat, hanem jó zárlatot tartva egész a késő korig növekvők és egészségesek maradnak — nem ad akkora termést mint a szálerdő. Ha egy magról kelt jó zárlatban lévő állapot 20-ik évében letarlasztunk, a 21-ik évben reá következő tősarjak összes fátömege kisebb lesz mint egy más lábán hagyott 21 éves állab utolsó évének fatermése, mely viszony állandóan megmarad egészen azon korig míg a szálerdő növekvési tetőpontját elérve ismét csökkeni kezd.

Két 20 éves forda, ezen elmélet és a fanövekvés természete szerint azért se adhat oly termést mint egy 40 éves mert a második 20 év növése nagyobb mint az első-é, s azután is minden tarlasztás után egészen újra kell kifejlődnie.

De hogy utoljára is az ily különbség mily nagy, s hogy csakugyan a valóságban is létezik-e vagy nem, az elannyira sok körülménytől függ, hogy egyáltalában sikertelen törekvés és lehetetlenség annak általános viszonzyszámokkali meghatározása.

Ilyen esetek:

a) A talaj sajátsága, mely például olyan lehet, hogy a sarjerdő rajta a felszínen szétterjedő gyökereivel még igen jó növést nyer; míg a szálerdő jó formán ki sem képződhetik, korán meggyérül vagy növéseben hátra marad.

b) A fanem s annak növekvési tulajdonsága.

c) Azon lehetőség vagy valószínűség, hogy állabainkat teljes zárlatban növelhetjük, s ugyan oly zárlatban egész késő korukig is megtarthatjuk.

Elvégre is tehát téves elvből indultak ki mind azok, kik azt állíták, hogy a magán erdőbirtokosokat kényszerítve is a szálerdő

üzem gyakorlatára kell vinni, s a sarjerdő üzemet csak akkor megengedni, ha bizonyos célokra használható fára és más anyagra van szükség — milyenek például a füzések és a cserkéreg nyérésére használt erdők.

Végül ha tekintetbe vesszük még azt is, hogy a sarjerdő a meredek oldalakon lévő talaj lemosását jobban megakadályozza, s a jég és víz által okozható károk ellen is inkább védelmez, sőt a rovarok, tűz és szél ártalmainak sincs annyira kitéve mint a szál-erdő, akkor e kérdésre: *hogy valjon hát melyik jobb a szál- vagy sarjerdőüzem-é?* bizonynyára csak annyit felelhetünk: hogy azt meghatározni egyáltalában nem lehet, mert nagyon is a körülményektől függ, s kétes esetekben is csak a viszonyok teljes mérlegelése után lehet egyik vagy másik üzemmód mellett nyilatkoznunk.

~~~~~

A Keszthelyi gazdasági tanintézet 1865-ik évi november 1-én megnyitott.

A Keszthelyi gazdasági tanintézet ünnepélyes megnyitásáról napi lapjaink kimerítő tudósítást adtak, ezekből értesülünk, hogy a megnyitáshoz királyi biztosul kinevezett Festetich György gróf október 31-én a Keszthelyiek által a grófi család iránti kegyeletből, melynek nagylelkűsége tartá fen az 50 évig fenállott Georgicont, s a jelen intézetet is halhatósan segíti — fáklyás zenével lőn megtisztelve.

November 1-én a „veni sancte“ után az új intézet muzeumi helyiségében gyűltek össze számos Keszthelyi és vidéki vendégek, több gazdasági egylet és az Óvári gazdasági tanintézet küldöttei, a tanári kar és a tanulók. Királyi biztos úr előadván küldetésének célját örömet fejezé ki az intézet létrejötté felett. — Péterffy József ideiglenes igazgató úr hálásan emlékezett mindazon egyesek, községek, egyesületek és megyékről kik az intézet javára ajánlatokat tettek vagy ennek létrejöttében fáradoztak, ígérvén maga és a tanári kar nevében hogy mindent elkövetend hogy az intézet célját lehetőségig elérje. Erre Korizmic László úr szóllott megható beszédben.

Délután 2 órakor diszebed zárta be az ünnepélyt.

A mezőgazdasági osztályba eddig 52 tanuló, a földmives iskolába pedig 16 legény van fölvéve.

Az erdészeti osztály megnyitása minthogy az erdészeti tanári állomás még nincs betöltve későbbre halasztatott.

~~~~~